

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ДЕРЖАВНА ІНЖЕНЕРНА АКАДЕМІЯ

Діденко Ярослав Ігорович

УДК 65.011.44

ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІВ І РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА
Спеціальність 8.03050401 «Економіка підприємства»
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття кваліфікації
магістра з економіки підприємства

Запоріжжя – 2016

Магістерською роботою є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економіки підприємства Запорізької державної інженерної академії Міністерства освіти і науки України, м. Запоріжжя.

Науковий керівник – Шляга Ольга Володимирівна
Запорізька державна інженерна академія

Захист відбудеться «15» січня 2016 р. о 9 год. на засіданні державної екзаменаційної комісії кафедри економіки підприємства ЗДІА.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Для практичного розв'язання завдань управління ефективністю важливого значення набуває класифікація резервів підвищення ефективності та детальний аналіз їх значення для підприємства. Проблема визначення економічної ефективності діяльності підприємства пов'язана з визначенням відповідного критерію ефективності і формуванням системи показників. При цьому визначення загальної ефективності діяльності підприємства вимагає врахування багатьох чинників. Саме тому комплексне вирішення проблеми пошуку можливих шляхів підвищення ефективності роботи підприємств є складним, але водночас надзвичайно актуальним завданням.

Напрями підвищення ефективності функціонування підприємства – це можливості досягнення більш ефективної його діяльності в результаті забезпечення належної дії факторів, що дають змогу раціональніше використовувати наявні ресурси та організаційно-інноваційний потенціал. Тому тема даного дослідження є актуальною в сучасних соціально-економічних умовах, що склалися в Україні.

Становлення теорії ефективності пов'язують з працями таких закордонних вчених-економістів як Адам Сміт та Томаса Мен. Розвитку даного напрямку досліджень сприяли також роботи А. Маршалла, Дж. Кларка, М. Мескона, Дж. Гібсона та інших зарубіжних вчених. На сучасному етапі визначенню критеріїв щодо оцінки ефективності діяльності присвячені роботи А.Г. Гончарука, А.В. Дейнеко, Н.І. Климаша, М.В. Чорної, О.М. Рац, О.В. Саленко, О.І. Яценко тощо. Дослідження М.М. Кібкало, Я.В. Світличної, І.В. Левицької, М.М. Петрівці та інших характеризуються висвітленням теоретичних аспектів визначення змісту та особливостей оцінки ефективності діяльності суб'єктів господарювання різних видів економічної діяльності. Значний внесок у вирішення проблеми підвищення економічної ефективності діяльності підприємств здійснили як зарубіжні, так і вітчизняні вчені-економісти: Л.І. Абалкін, С.Л. Брю, Б. Голд, З.П. Дзуліт, С.

Ейлон, Л.Л. Єрмолович, Д.Г. Заруба, І.Я. Кац, О.Є. Кузьмін, К.Б. Лейкіна, К.Р. Макконнелл, Б.М. Мізюк, С.В. Мочерний, В.К. Мухопадов, Я.Д. Плоткін, Р.Ю. Покровський, С.Ф. Покропивний, М.Д. Путілова, В.М. Рибін, Ю. Сезан, В.К. Черник, І.Б. Швець та інші. В опублікованих працях висвітлено погляди авторів на сутність поняття «економічна ефективність», досліджено підходи до оцінювання економічної ефективності, запропоновано методи вимірювання економічної ефективності діяльності підприємств і т. д.

Однак, незважаючи на істотну теоретико-методичну базу, потребують подальшого опрацювання питання, пов'язані з виявленням резервів і розробкою заходів щодо підвищення ефективності роботи підприємств з урахуванням специфіки їхньої роботи і умов зовнішнього середовища.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є дослідження ефективності роботи підприємства для виявлення резервів і обґрунтування заходів подальшого підвищення ефективності його функціонування.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення завдань, які мають наукове і практичне значення:

- вивчення теоретичних аспектів ефективності роботи підприємства та резервів її підвищення: сутності понять ефективність та резерви, особливостей та методики виявлення резервів;

- надання організаційно-економічної характеристики підприємству ВАТ «Дніпрощпецсталь»;

- оцінка ефективності господарської діяльності ВАТ «Дніпрощпецсталь»;

- аналіз факторів та резервів підвищення ефективності роботи ВАТ «Дніпрощпецсталь»;

- визначення ключових напрямків підвищення ефективності роботи ВАТ «Дніпрощпецсталь»;

- обґрунтування доцільності пропозицій щодо підвищення ефективності роботи ВАТ «Дніпрощпецсталь».

Об'єктом дослідження є процеси визначення резервів та оцінки ефективності роботи промислового підприємства ВАТ «Дніпрощпецсталь».

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади і практичні аспекти підвищення ефективності роботи промислового підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувались такі загальнонаукові методи: абстрактно-логічний та аналітичний – для конкретизації визначень економічних категорій, теоретичного узагальнення та формулювання висновків; статистичного дослідження, формалізації, фінансово-економічного, системного та порівняльного аналізу – для дослідження особливостей і тенденцій розвитку промислового підприємства металургійної галузі; графічний – для наочного відображення динаміки змін досліджуваних показників; системного підходу – для систематизації проведених розрахунків і обґрунтування пропонованих заходів.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, що регламентують діяльність промислових підприємств, офіційні дані Державної служби статистики України, дані статистичної звітності та аналітичних обстежень результатів діяльності металургійного підприємства, Інтернет-ресурси, результати авторських досліджень. Обробка інформації, одержаної під час дослідження, проводилася за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в розвитку теоретичних положень та розробці прикладних рекомендацій для визначення резервів та пошуку шляхів підвищення ефективності роботи підприємства на засадах комплексного оцінювання їхньої діяльності.

Практичне значення отриманих результатів. Запропонована в роботі методика може застосовуватися для комплексного оцінювання резервів діяльності підприємств та формування стратегій з їх подальшої реалізації задля підвищення ефективності роботи промислових виробництв.

Апробація результатів дисертації. Науково-теоретичні та практичні результати роботи обговорено на двох конференціях.

Публікації. Основні положення дослідження доповідались і обговорювались на IV міжнародній науково-практичній конференції

«Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики», 18 вересня 2015 р., м. Одеса.

Результати роботи знайшли відображення у таких наукових працях:

1) Шляга О.В., Діденко Я.І. Резерви підвищення ефективності роботи підприємств / О.В. Шляга, Я.І. Діденко // Міжнародний науковий журнал «Smart and Young». – № 1. / Гол. ред. В.М. Степаненко. – К. : Наукове товариство Smart and Young, 2015. – 42 с. (С. 3-7);

2) Діденко Я.І., Коваленко О.В. Визначення резервів і розробка заходів щодо підвищення ефективності роботи підприємства / Я.І. Діденко, О.В. Коваленко // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики. Матеріали четвертої міжнародної науково-практичної конференції (18 вересня 2015 року). – Одеса : Атлант, 2015. – 367 с. (С. 19-20).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено проблемні питання, що потребують подальшої розробки, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, практичне значення отриманих результатів.

У розділі 1 «Теоретичні аспекти ефективності роботи підприємства та резервів її підвищення» розглянуто сутність і класифікацію понять «ефективність» та «резерви», система підходів до визначення ефективності та методика виявлення резервів.

Існуюче різноманіття визначень понять «резерви» та «ефективність» є свідченням їх складності і багатогранності, а також того, що цим поняттям зарубіжні та вітчизняні автори приділяють значну увагу (А. Стрікленд, А.А. Томпсон, Б. Карлоф, Г. Міцберг, Г. Хемел, Дж. Квін, Е. Чандлер, І. Ансофф, К. Омайє, К.К. Прахалад, М.Е. Портер, П. Дойл, П.Ф. Друкер, У. Глюк, Ш.М. Остер та ін.). Різноманітні теоретичні та методологічні проблеми визначення резервів та пошуку шляхів підвищення ефективності роботи підприємства також актуальні і серед українських науковців: К.В. Бедріна, І.О. Коробейникова, В.А. Ушнурцева, Ю.П. Маркіна, В.І. Ратникова, В.І. Філатова, О.П. Яковлева, Б.Г. Шелегеда, Н.В. Касьянова В.С. Понаморенко, П.Л. Гордієнко, Л.Г. Дідковської, І.А. Ігнат'євої, П.Г. Клівець, О.І. Ковтуна, В. Краснової, А. Матвєєва, А.П. Наливайка, С.В. Оборської, А. Привалова, М.Г. Саєнка, Г.О. Селезньової, О.М. Тридіда, Н. Хорошавиної, З.Є. Шершньової, Н.В. Яшкіна та багато інших авторів, а також у працях вчених країн СНД: Г.П. Азова, О.С. Виханського, Р.А. Фатхутдінова та ін.

Поняття ефективність (від латинського «effectus» – дія, виконання) спочатку відносилось лише до техніки та технологій, при цьому найчастіше під ним розуміли міру виконаної роботи в порівнянні з витраченою енергією, тобто це співвідношення фактичних і потенційних результатів будь-якого процесу, не обов'язково пов'язаних з економікою. Тільки пізніше поняття ефективності стали застосовувати по відношенню до економічної діяльності, а саме

ефективність виробничого циклу, як відношення випущеної продукції до витрат на ресурси.

Економічна ефективність – це отримання максимально можливих благ від наявних у розпорядженні підприємства ресурсів. Для цього компанії необхідно постійно співвідносити вигоди і витрати, тобто вести раціональну діяльність – максимізувати вигоди і, відповідно, мінімізувати витрати.

Термін «резерв» походить або від французького «reserve», що в перекладі на українську мову означає «запас», або від латинського «reservere» – «зберігати», «берегти». У зв'язку з цим в літературі та практиці термін «резерви» вживається в двоякому значенні. По-перше, резервами вважаються запаси ресурсів (сировини, матеріалів, устаткування, палива і т.д.), які необхідні для безперебійної роботи підприємства. Вони створюються на випадок додаткової потреби в них. По-друге, резервами вважаються можливості підвищення ефективності виробництва. Звідси випливає, що резерви як запаси і як можливості підвищення ефективності виробництва – це зовсім різні поняття і відсутність чіткого розмежування між ними часто веде до термінологічної плутанини.

В економічній літературі можна знайти досить велику кількість визначень поняття «резерв». До того ж сформувався ряд підходів до його трактування. Всі ці підходи можна розбити на групи, в кожній з яких об'єднуються схожі концепції.

Перша група вчених-економістів, до представників якої можна віднести Ю.П. Маркіна, В.І. Ратникова, В.І. Філатова, О.П. Яковлеву, дає вузьке визначення резервів, обмеживши його розгляд до внутрішньовиробничих резервів, під якими в промисловості традиційно розумілися можливості поліпшення використання технічного, технологічного, кадрового потенціалу підприємства в найближчому плановому періоді і перспективі, активізації дії техніко-технологічних факторів, зниження втрат.

Друга група вчених-економістів, до представників якої можна віднести К.В. Бедріну, І.О. Коробейникова, В.А. Ушнурцева, дає більш широке

трактування поняття «резерви». «Економічна категорія резервів розвитку виробництва, – на думку І.О. Коробейникова, – відображає якусь ідеальну систему потенційних можливостей зростання ефективності виробництва на основі внутрішніх протиріч між факторами виробництва, виробничими відносинами і соціально-економічним середовищем в процесі підтримки динамічної відповідності між ними».

В.А. Ушнурцев і К.В. Бедріна розглядають резерви більш системно. Автори також визначають резерви як внутрішні можливості підприємства до розширення потужностей, більш ефективному використанню трудових і матеріальних ресурсів. Проте, порівняно з попереднім автором, вони додають в структуру резервів ще такий суттєвий фактор виробництва, як науково-технічний прогрес, а точніше, форму прояву його на підприємстві – інноваційні процеси. Причому необхідність урахування цього чинника В.А. Ушнурцев і К.В. Бедріна пов'язують з обов'язковим освоєнням інтенсивного шляху розвитку підприємств.

Було визначено, що більш конкретно по відношенню до підприємництва резерви розвитку можуть бути визначені як не залучені в соціально-економічні процеси діяльності комплекс доступних виробництву ресурсів (матеріально-технічні, трудові, організаційні, фінансові, інформаційні, управлінські ресурси), а також його внутрішні і зовнішні зв'язки, які необхідні для забезпечення стійких результатів господарювання в умовах ринкової економіки.

Процес виявлення резервів також має декілька напрямів, саме тому задля робіт з їх пошуку та формуванню потрібно визначити чітку програму, згідно якої планується проведення подальшого аналізу. Саме тому в третьому підрозділі були наведені не лише теоретичні аспекти цього процесу, але й представлена методика з рекомендаціями щодо виявлення резервів.

У розділі 2 «Аналіз господарської діяльності та виявлення резервів на ВАТ “Дніпроспецсталь”» проведений аналіз господарської діяльності підприємства та визначені резерви підвищення ефективності його функціонування.

Відкрите акціонерне товариство «Електрометалургійний завод «Дніпрспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» – провідне підприємство України з виробництва якісної сталі та сплавів та один із найбільших підприємств не лише Запоріжжя, але й усієї країни.

В процесі оцінки господарської діяльності підприємства, був зроблений висновок, що ВАТ «Дніпрспецсталь» в останні роки роботи переживає стійку кризу, а усі показники виробництва мають тенденцію до регресії, що неоднозначно вказує на те, що кризове становище с кожним роком лише поглиблюється.

Таблиця 1 – Оцінка загальної ефективності виробничо-господарської діяльності ВАТ «Дніпрспецсталь» 2013-2014 роки

Показники, тис. грн.	2013	2014	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
Виручка (нетто)	2693100	3556410	863309	32%
Валовий прибуток	355872	794136	438264	123,1%
Чистий прибуток	7499	-880640	-888139	-
Дебіторська заборгованість	521 905	701 045	179140	34,3%
Кредиторська заборгованість	583 775	937 564	353789	60,6%
Загальна рентабельність (коефіцієнт)	1,14	1,09	-0,05	-3,5%

Основними причинами такого становища є сукупність факторів, які лежать за межами впливу керівництва організації, основними з яких є:

- значне зменшення попиту на металопродукцію, експортовану в Росію;
- нестабільна ситуація на валютному ринку, пов'язана з різкою девальвацією національної валюти;
- збільшення собівартості металопродукції, що виробляється, унаслідок постійного зростання цін на матеріали, електроенергію та енергоресурси.

Як наслідок, підприємство лише в 2014 році має нерозподілений збиток в сумі в 880640 тис. грн., через що вимушено постійно скорочувати штат працівників та виводити з роботи незадіяні основні засоби.

Основні показники для аналізу фондівдачі та рентабельності основних засобів наведені в таблиці 2.

Таблиця 2 – Основні показники для аналізу фондівдачі та рентабельності основних засобів

Показник	2013	2014	Відхилення
Об'єм випущеної товарної продукції	3636973	3879258	242285
Вартість основних засобів	1164922	2362201	1197279
Фондовіддача	3,122074	1,642222	-1,47985
Об'єм реалізованої продукції	3681413	4052404	370991
Операційний прибуток	2761060	3079827	318767,3
Рентабельність продажів	0,75	0,76	0,01

Аналіз показав, що незважаючи на те, що за три роки роботи підприємства, об'єм випуску продукції, за офіційними даними підприємства, зменшився на 6,3%, а обсяг її реалізації – на 1,8%, фактично підприємство зменшило об'єм випуску продукції на 20%, а темпи її реалізації – на 14,3%, а розрахований показник був викликаний лише суттєвим ростом цін на продукцію.

У зв'язку зі зміною кон'юнктури ринку ВАТ «Дніпроспецсталь» був вимушений переорієнтувати виробництво. Як результат, провідними видами продукції в 2014 році стали нержавіюча нікелева сталь, нержавіюча безнікелева сталь та інструментальна сталь.

Із затверджених 692 тис. тон виробничої потужності, в 2014 році було задіяно лише 24,9%, що дозволило виробити 172348 тон продукції. Такий низький рівень освоєння потужностей аргументується тим, що підприємство не має достатньої кількості заказів разом з проблемами ресурсного забезпечення. Незадіяні основні засоби знаходяться у законсервованому стані.

Рентабельність капіталу в 2014 році проти 2013 знизилась на 1,1, фондівдача – на 1,5. Фондовіддача задіяної частки основних засобів склала 6,6, що на 5,9 менше показника 2013 року, фондоемкість знизилась на 1,8.

Станом на 2013 рік дебіторська заборгованість склала 521 905 тис. грн., а станом на 2014 рік заборгованість значно збільшилася – на 217 682 тис. грн., та, відповідно, склала 701045 тис. грн.

Станом на 01.01.2014 р. кредиторська заборгованість склала 722347 тис. грн. На початок звітного періоду вона становила 341529 тис. грн. і за рік збільшилася в 2,12 рази або на 380 818 тис. грн.

Незважаючи на складне становище, в якому опинилося підприємство, були виявлені такі резерви:

- резерви підвищення об'єму виробленої продукції – 800 000 тис. грн;
- резерви зростання фондівіддачі – 0,21;
- резерви зростання рентабельності основних засобів – 0,16;
- резерви зниження собівартості продукції – 0,29.

Така ситуація вказує на те, що ВАТ «Дніпроспецсталь» має великий незадіяний потенціал, який воно не може реалізувати через ряд причин, на які підприємство не має можливості вплинути.

У розділі 3 «Шляхи підвищення ефективності роботи підприємства ВАТ «Дніпроспецсталь»» на основі виявлених резервів були розглянуті ключові шляхи підвищення ефективності роботи підприємства.

Були запропоновані та аргументовані шляхи подолання кризового становища та підвищення ефективності роботи на підприємстві за рахунок задіяння резервів.

Серед запропонованих, ключовими шляхами для ВАТ «Дніпроспецсталь» були визначені наступні:

- пошук нових шляхів ресурсозабезпечення;
- підвищення конкурентоспроможності за рахунок модернізації та оновлення технологій, шляхом заміни їх на сучасні зразки;
- пошук нових ринків збуту та маркетингова стратегія.

Для освоєння додаткового виробництва на суму в 400000 тис. грн. підприємству необхідно залучити до роботи основних засобів на суму 93676,8 тис. грн.

Таблиця 3 – Зміни при збільшенні об'єму виробництва за рахунок залучення додаткового ресурсозабезпечення

Показник	Значення		Відхилення	
	До	Після	Абсолютне	Відносне
Дохід від реалізації продукції	4970608	5370608	400000	8,0473
Кількість працюючого персоналу	5712	6188	476	8,3333
Вартість задіяних основних засобів підприємства	1163040	1256717	93677	8,0545
Продуктивність праці	870,2045	870,2045	0	0
Фондовіддача	4,273807	4,273522	0	0

За допомогою пошуку нових ринків збуту та ресурсозабезпечення підприємство отримає можливість ввести в роботу наявні потужності та персонал, який працює на умовах неповного робочого дня або тижня.

Головним інвестиційним напрямком з модернізації основних засобів підприємства є проект футеровки гліссажних труб з вогнетривкого бетону.

При існуючому завантаженні обладнання відбуваються часті розпали і охолодження нагрівальної печі, що призводять до термоударів, які негативно позначаються на стійкості бетону. Крім того, бетонна футеровка чутлива до вібраційних і ударних навантажень, властивим печам штовхального типу. В камені з'являлися тріщини, що призводило до його осипання. Для запобігання втрат тепла на нагрівання гліссажних труб в результаті руйнування бетонної футеровки в рамках проекту футеровка гліссажних труб нагрівальної печі № 1 стану 550 прокатного цеху буде виконана новими вогнетривкими матеріалами, що призведе до зменшення витрат енергоносіїв.

Проект передбачає встановлення двох печей, які працюють поперемінно: одна піч в роботі, інша – в ремонті. Нагрітий метал укладається на гліссажні труби – водоохолоджувані сталеві труби в підставі печі.

Реалізація запропонованого проекту дозволить не лише суттєво знизити витрати палива та інших енергоносіїв на підприємстві, але й допоможе

збільшити час корисної експлуатації основного засобу, уникнувши додаткових проблем та суттєвих простоїв через ремонтні роботи.

Економічна доцільність реалізації запропонованого заходу з модернізації обумовлена такими факторами:

- за перші 5 років з початку реалізації проекту, підприємство отримає 433,2 тис. грн. чистого дисконтованого доходу;
- термін окупності інвестицій становитиме 2,79 року, або 2 роки, 9 місяців та 12 днів;
- розрахований індекс дохідності – 1,83, тобто на кожен вкладений гривню підприємство отримає 1,83 гривні дисконтованого прибутку за 5 років роботи проекту;
- зниження витрат на енергоносії по всьому виробництву на 0,05%, та зниження собівартості в цілому на 0,012% від загальної собівартості продукції в розрахунку станом на 2014 рік;
- реалізація проекту допоможе збільшити матеріаловіддачу на 0,0001 та відповідно знизити матеріалоемність на 0,0001.

Повна реалізація запропонованих шляхів допоможе одному із провідних підприємств України – ВАТ «Дніпроспецсталь» – якщо не повністю вийти з кризового періоду, то хоча б подолати регресійну тенденцію до постійного зниження ефективності його роботи та виробництва.

ВИСНОВКИ

На підставі розглянутих теоретичних основ підвищення ефективності роботи підприємства та проведених розрахунків за темою дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Розглянуто об'єктивний характер змісту та сутності таких понять, як «ефективність» та «резерви».

Дослідивши проблему визначення та уточнивши поняття ефективності, був зроблений висновок, що проблема економічної ефективності – це

найчастіше проблема вибору, що стосується того, що, як і яким чином виробляти, як розподіляти ресурси, капітал і прибуток. Різні підходи до розгляду цього поняття обумовлені різними думками щодо проблеми становлення та розвитку підприємства в цілому.

Поняття «резерви» має два основних напрямки до трактування. Перший напрямок включає вчених, які розглядають поняття в рамках внутрішньовиробничих резервів, під якими в промисловості традиційно розумілися можливості поліпшення використання технічного, технологічного, кадрового потенціалу підприємства в найближчому плановому періоді і перспективі, активізації дії техніко-технологічних факторів, зниження втрат.

Друга група вчених при розгляді поняття резервів, розширюють його, додаючи та загострюючи свою увагу до можливостей підприємства до розвитку науково-технічного прогресу, та інноваційних процесах в цілому.

2. Було розглянуті методики до виявлення резервів на підприємстві.

При поелементній діагностиці потенціалу виявляються і вимірюються основні резерви, тобто можливості забезпечення більш ефективного розвитку підприємства в конкурентному середовищі. Методика оцінки резервів займає важливе місце в діагностиці, оскільки дозволяє найбільш оптимально організувати господарську діяльність підприємства за рахунок найбільш повного використання його ресурсів.

Пошук шляхів підвищення ефективності виробництва призвів до розвитку аналізу, орієнтованого на виявлення резервів виробництва, порівняльного економічного, техніко-економічного, функціонально-вартісного, передпроектного аналізу. Відповідно до тимчасових стадій управління і планування поступово сформувалися в самостійні види поточний, річний, оперативний і перспективний економічний аналіз.

Для визначення величини резервів в аналізі застосовують ряд методів: прямого рахунку, порівняння, детермінованого факторного аналізу, функціонально-вартісного аналізу, математичного програмування та багато інших.

3. Проведений аналіз господарської діяльності підприємства показав, що фактично підприємство зменшило об'єм випуску продукції на 20%, а темпи її реалізації – на 14,3%.

У зв'язку зі зміною кон'юнктури ринку ВАТ «Дніпроспецсталь» був вимушений переорієнтувати виробництво. Таким чином, провідними напрямками продукції в 2014 році стали нержавіюча нікелева сталь, нержавіюча безнікелева сталь та інструментальна сталь.

Із затверджених 692 тис. тон виробничої потужності, в 2014 році було задіяно лише 24,9%, виробивши 172348 тон продукції. Такий низький рівень освоєння потужностей аргументується тим, що підприємство не має достатньої кількості заказів в купі з проблемами ресурсного забезпечення. Незадіяні основні засоби знаходяться у законсервованому стані.

Рентабельність капіталу в 2014 році проти 2013 знизилась на 1,1, фондівіддача на 1,5. Фондовіддача задіяної частки основних засобів склала 6,6, що на 5,9 менше показника 2013 року, фондоємкість знизилась на 1,8.

Станом на 2013 рік дебіторська заборгованість склала 521 905 тис. грн. Станом на 2014 рік заборгованість значно збільшилася (на 217 682 тис. грн.) та склала 701 045 тис. грн.

Станом на 01.01.2014 р кредиторська заборгованість склала 722347 тис. грн. На початок звітнього періоду вона становила 341529 тис. грн. і за рік збільшилася в 2,12 рази або на 380 818 тис. грн.

4. При проведенні аналізу резервів були розглянуті шляхи до визначення та задіяння невикористаних можливостей, внаслідок якого були виявлені такі резерви:

- резерви підвищення об'єму виробленої продукції – 800 000 тис. грн;
- резерви зростання фондівіддачі – 0,21;
- резерви зростання рентабельності основних засобів – 0,16;
- резерви зниження собівартості продукції – 0,29.

5. Запропоновані шляхи підвищення ефективності роботи підприємства виходять з такого:

- після аналізу господарської діяльності підприємства та розгляду резервів, були запропоновані такі шляхи;

- пошук нових шляхів ресурсозабезпечення.

Підвищення конкурентоспроможності за рахунок модернізації та оновлення технологій, шляхом заміни їх на сучасні зразки.

Два найбільш стримуючих факторів роботи ВАТ «Дніпроспецсталь» – це недостатня кількість замовлень та недостатня кількість оборотних засобів. В наслідок цього було запропоновані шляхи подолання наявних проблем за рахунок пошуку нових ринків збуту та ресурсозабезпечення. Був запропонований ряд заходів, які допоможуть в подоланні цих проблем:

- залучення додаткових інвестицій.

- залучення додаткових кредитних коштів.

- отримання преференцій від держави.

- отримання державних заказів.

- пошук нових джерел закупівлі металобрухту.

- перегляд діючих контрактів на можливість збільшення об'єму постачання.

- аналіз існуючих джерел постачання, перегляд умов для заключення контрактів на ринках, з якими підприємство не працювало раніше, або працювало, але завершила співпрацю.

- пошук можливостей для закупівлі матеріалів в Росії.

Окрім цього, був запропонований інвестиційний проект по оновленню морально застарілого устаткування та аргументована його доцільність шляхом розрахунків показників економічної ефективності проекту.

АННОТАЦІЯ

Диденко Я.И. Определение резервов и разработка мероприятий по повышению эффективности работы предприятия. Рукопись.

Исследовательская работа на получение квалификации магистра по специальности 8.03050401 «Економіка підприємства» (по видам экономической деятельности). – ЗДІА, 2016.

Исследована система методов обнаружения резервов и пути их использования для улучшения эффективности работы предприятия.

Рыночная экономика диктует жесткие условия для конкурентной борьбы среди предприятий, в которой важнейшим фактором в вопросе конкурентоспособности является способность предприятия повышать эффективность работы за счет имеющихся резервов. Среди основных путей повышения эффективности деятельности предприятия можно выделить три направления – организационное, технологическое и ресурсное. Первостепенная задача любого менеджмента – максимальная оптимизация указанных направлений.

В магистерской работе предоставлены теоретические основы по организации работ, выявления и реализации скрытых резервов с целью повышения эффективности функционирования предприятия.

Ключевые слова: предприятие, методы, эффективность, резервы, разработка, работа

АНОТАЦІЯ

Діденко Я.І. Визначення резервів і розробка заходів щодо підвищення ефективності роботи підприємства. Рукопис.

Дослідницька робота на одержання кваліфікації за фахом 8.03050801 «Економіка підприємства» (за видами економічної діяльності). – ЗДІА, 2016.

Досліджено систему методів виявлення резервів і шляхи їх використання для поліпшення ефективності роботи підприємства.

Ринкова економіка диктує жорсткі умови для конкурентної боротьби серед підприємств, в якій найважливішим чинником у питанні конкурентоспроможності є здатність підприємства підвищувати ефективність роботи за рахунок наявних резервів. Серед основних шляхів підвищення

ефективності діяльності підприємства можна виділити три напрями – організаційний, технологічний та ресурсний. Першочергова задача будь-якого менеджменту – максимальна оптимізація зазначених напрямків.

У магістерській роботі надані теоретичні основи з організації робіт, виявлення та реалізації прихованих резервів з метою підвищення ефективності функціонування підприємства.

Ключові слова: підприємство, методи, ефективність, резерви, розробка, робота.

ABSTRACT

Didenko Ya.I. Determination of the reserves and the development of actions for increasing effectiveness of enterprise. Manuscript.

The research on the qualifying Master's degree in 8.03050401 «The economy of the enterprise» (by economic activities). – Zaporizhzhya State Engineering Academy, 2016.

The system of the detection reserves methods and the way of their use in the improvement of the enterprise functioning are determined.

The market economy dictates strict conditions for competition among the enterprises in which the most important factor in the issue of competitiveness is the ability of the enterprise to improve operational efficiency from existing reserves. The ways of the effectiveness improvement of the company can be divided into three areas – organizational, technological and resource. The primary task of any maximum optimization of management of these areas. The thesis work provided the theoretical basis for the organization of work, identification and implementation of hidden reserves in order to improve the efficiency of the enterprise.

Keywords: enterprise, methods, effectiveness, reserves, development work.

